

УДК 65.234

Волкова І.А., к.е.н., доцент,

Панасюк В.В.,

Волинський інститут економіки та менеджменту

ВПРОВАДЖЕННЯ МИТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Досліджено ключові аспекти нового Митного кодексу України та його вплив на обліков-аналітичну діяльність суб'єктів підприємницької діяльності.

Ключові слова: митні тарифи, експорт, імпорт, митні процедури, подакцизні товари.

Volkova I., Panasiuk V.

OF CUSTOMS CODE OF UKRAINE AND ITS IMPACT ON FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

Investigated key aspects of the new Customs Code of Ukraine and its impact on accounting and analytical activities of the sub of entrepreneurial activity.

Key words: tariffs, export, imports, customs procedures, excise goods.

Волкова І.А., Панасюк В.В.

ВНЕДРЕНИЕ ТАМОЖЕННОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Исследованы ключевые аспекты нового Таможенного кодекса Украины и его влияние на учетно-аналитическую деятельность субъектов предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: таможенные тарифы, экспорт, импорт, таможенные процедуры, подакцизные товары.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Становлення та розвиток України як незалежної держави з одночасним формуванням ринкової моделі господарювання вимагає розробки нових теоретичних підходів і практичних методів в оцінці її складових частин, однією із яких є вдосконалення митних процедур, які суттєво впливають на обліково-аналітичну діяльність суб'єктів підприємницької діяльності. Для досягнення цієї мети необхідні кардинальні зміни, які спрямовані на

розвиток взаємовигідного співробітництва підприємств у зовнішньоекономічних відносинах.

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємств залежить від системи управління, цілей адміністрації, рівня професіоналізму працівників, а також інформації, наданої фінансовими, бухгалтерськими та плановими службами. Бухгалтерські служби повинні не тільки забезпечувати інформацією і визначати фінансові результати, а й сприяти активному управлінню діяльністю підприємства, передбачати та враховувати всі можливі ризики при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Вдосконалення митних процедур дасть можливість оптимізувати та покращити інформативність облікової діяльності підприємств та організацій.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанням організації та методики проведення митних процедур займалися багато провідних вчених та науковців.

У вітчизняній науковій літературі дана проблема не знайшла комплексного дослідження. Дослідження методики проведення митних процедур, його інформаційного забезпечення знайшли відображення в наукових працях І.І.Дудниковой, О.Б.Егорова, В.І.Мунтіяна, А.В.Матвійчика, Н.І.Машина, В.П.Науменко, В.Е.Новикова, О.Ф.Новиковій, І.Ю.Івченка, П.В.Пашко, С.И.Пирожкова, В.А.Шамахова, В.И. Ярочкина й інших.

Аналіз результатів досліджень свідчить, що в опублікованих працях в основному розглядаються проблеми митниці та митного оформлення. Однак спеціальні методики оптимізації митних процедур досліджувались та вдосконалювались недостатньо.

Пошук шляхів підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств і проблеми надходжень до бюджету обумовлюють необхідність розробки нового Митного кодексу.

Цілі статті. Мета і завдання дослідження полягає в дослідженні ключових аспектів нового Митного кодексу України та його впливу на обліков-аналітичну діяльність суб'єктів підприємницької діяльності.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З 1 червня 2012 р. запрацює новий Митний кодекс України (МКУ). Незважаючи на те, що не всі пропозиції глави держави було враховано, 19.04.2012 р. Президент підписав новий варіант МКУ, і вже 21 квітня 2012 р. його було офіційно опубліковано [1].

Відзначимо, що новий Митний кодекс складається з 590 статей (у нині діючому Кодексі їх всього 432). Це, в першу чергу, зумовлено тим, що новий МКУ став ще більш уніфікованим та включив в себе норми ряду законодавчих актів.

Зупинимося на основних новаціях, які очікують на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності вже з 1 червня 2012 року.

Суттєво розширено поняття «митна справа», до якої віднесено порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання ЗЕД, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення УКТ ЗЕД, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності митних органів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. На ці зміни слід звернути особливу увагу, оскільки закони України та інші нормативно-правові акти з питань державної митної справи мають особливий порядок набрання чинності. Відповідно до нових норм під цей особливий порядок буде підпадати значно більша кількість нормативних документів.

Також відмітимо, що дещо змінився сам порядок набрання чинності такими документами. Так, встановлено єдине правило для набрання ними чинності – через 45 днів з дня їх офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом або нормативно-правовим актом, але не раніше дня їх офіційного опублікування. Також, за новими правилами, такий особливий порядок розповсюджується не на всі інші нормативно-правові акти з питань митної справи, а лише на ті, які видано Кабінетом Міністрів України або центральним органом виконавчої влади.

Введено нове поняття – «уповноважений економічний оператор», яким є підприємство, що відповідає встановленим вимогам та має право користуватися спеціальними спрощеннями. Статус уповноваженого економічного оператора надається підприємству митницею шляхом видачі сертифіката уповноваженого економічного оператора та включення його до Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів.

Підприємству може бути видано сертифікати уповноваженого економічного оператора таких видів:

- 1) на спрощення митних процедур;
- 2) щодо надійності і безпеки;
- 3) на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки.

В статті 15 нового МКУ детально описано, які саме спрощення може отримати власник того чи іншого сертифіката. Так, при наявності сертифіката щодо надійності і безпеки, можуть бути надані такі спеціальні спрощення[1]:

- зменшений обсяг відомостей, які необхідно надати митному органу до прибуття на митну територію України та/або вибуття за межі митної території України товарів, транспортних засобів комерційного призначення;

- тимчасове зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, у приміщеннях, на відкритих та критих майданчиках уповноваженого оператора економічної діяльності;

- зняття митного забезпечення без отримання дозволу митниці;

- відправка товарів з приміщень, відкритих та критих майданчиків уповноваженого оператора економічної діяльності без пред'явлення їх митному органу відправлення.

Якщо ж у наявності є сертифікат на спрощення митних процедур, то можуть надаватися наступні спрощення:

- 1) здійснення митного контролю в першочерговому порядку;

- 2) розміщення товарів на складі тимчасового зберігання закритого типу без отримання дозволу митного органу;

- 3) звільнення від надання гарантії при здійсненні внутрішнього митного транзиту товарів (крім підакцизних), якщо декларантом є уповноважений економічний оператор;

- 4) митне оформлення товарів на об'єктах уповноваженого оператора економічної діяльності;

- 5) подання однієї митної декларації, якщо протягом певного часу, погодженого з митним органом, товари неодноразово ввозяться на митну територію України або вивозяться за її межі однією особою за одним зовнішньоекономічним договором.

Не можна оминати увагою частину 5 статті 15 МКУ, відповідно до якої отримання сертифіката уповноваженого економічного оператора надає відповідній особі право на провадження наступних видів діяльності:

- 1) митна брокерська діяльність;

- 2) відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі;

- 3) відкриття та експлуатація митного складу;

- 4) відкриття та експлуатація вільної митної зони комерційного або сервісного типу;

- 5) відкриття та експлуатація складу тимчасового зберігання;

- 6) відкриття та експлуатація вантажного митного комплексу.

Отже, отримання цього сертифіката стає досить привабливою ціллю, однак процедура його видачі та вимоги до підприємств, які бажають його отримати, не з простих. Детально ознайомитися з ними можна в статтях 13 та 14 МКУ.

Встановлено вичерпний перелік визначених новим Кодексом документів, потрібних митниці для митного оформлення. За пропозицією Держмитслужби у Кодексі передбачено подання разом з митною декларацією лише рахунка-фактури або іншого документа, який визначає вартість товару, та декларації митної вартості. Інші документи, необхідні для здійснення митного контролю й оформлення товарів, декларантом не подаватимуться. Відомості про такі документи зазначатимуться у ВМД.

Декларант буде зобов'язаний зберігати такі документи протягом не менше трьох років та надати їх митному органу на його вимогу. У зв'язку з цим пропонується встановити необхідність страхування митними брокерами власної діяльності. Страхова сума за відповідним договором страхування не може бути меншою, ніж загальна сума податків, які підлягають сплаті за митною декларацією.

Митним органам також надано право до фактичного ввезення товарів на митну територію України приймати окремі попередні рішення, зокрема щодо класифікації, країни походження товарів, поміщення товарів у певні митні режими.

Кодексом передбачено, що час митного оформлення однієї імпоротно-експортної операції має скоротитися з 24 до 4 годин (така норма встановлена ст. 255 МКУ). Однак слід звернути увагу на те, що митне оформлення завершується протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що підлягають митному оформленню (якщо вони підлягають пред'явленню), подання митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та інших необхідних документів і відомостей, передбачених ст. 257 і 335 цього Кодексу.

Підприємці матимуть змогу самостійно фіксувати в електронних системах митниці дату та час подання ними митної декларації, у тому числі попередньої. Водночас посадові особи митних органів нестимуть персональну відповідальність за порушення строку митного оформлення.

Ще одне з важливих нововведень – запровадження спеціальних спрощених митних процедур для добросовісних підприємців. Бізнесмени, які тривалий час працюють на ринку, не мають заборгованостей, не допускають суттєвих правопорушень, мають кваліфікований персонал, зможуть отримати статус уповноваженого оператора економічної

діяльності. Особи, які отримали цей статус, матимуть один із дозволів на спрощення митних процедур.

Більшість адміністрованих інструментів і рекомендацій СОТ передбачає тісну взаємодію між митними адміністраціями і законотворчими економічними операторами, інтереси яких також можуть представлятися профільними бізнес-асоціаціями. Принципи подібних взаємин визначаються положеннями таких інструментів, як Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі (зокрема, інститут уповноважених економічних операторів).

Зміни не оминули і митні режими, зокрема їх кількість збільшено з 13 до 14 за рахунок розподілу одного митного режиму «тимчасове ввезення (вивезення)» на два окремих режими: «тимчасове ввезення» та «тимчасове вивезення».

При цьому ряд митних режимів дещо змінили свою назву. Так, митний режим «імпорт» перейменовано на «імпорт (випуск для вільного обігу)», «експорт» – на «експорт (остаточне вивезення)», «спеціальна митна зона» – на «вільна митна зона», «магазин безмитної торгівлі» – на «безмитна торгівля», а з назв митних режимів «переробка на митній території України» та «переробка за межами митної території України» вилучено слово «України».

Значних змін зазнав і порядок пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами.

Що стосується вивезення громадянами товарів за межі митної території України, то не підлягатимуть письмовому декларуванню товари, загальна вартість яких складає не більше 10 тис. євро.

Запроваджується можливість досягнення компромісу з порушниками митних правил. Так, у статті 521 МКУ передбачено, що за відсутності в діях особи, яка вчинила порушення митних правил, ознак злочину провадження у справі про це правопорушення може бути припинено шляхом компромісу, який полягає в укладенні мирової угоди між зазначеною особою та митним органом.

Відповідно до умов такої мирової угоди особа, яка вчинила порушення митних правил, – у визначений строк, який не може перевищувати 30 днів, має внести до державного бюджету кошти в сумі, що дорівнює сумі штрафу, передбаченого санкцією відповідної статті МКУ, та/або задекларувати в митний режим відмови на користь держави товари – безпосередні предмети порушення митних правил, а у відповідних випадках – також товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування

безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України. А митний орган, в свою чергу, припиняє провадження у справі про порушення митних правил щодо цієї особи та здійснює митне оформлення задекларованих нею товарів відповідно до заявленого митного режиму.

Висновки. Новий Митний кодекс зібрав в собі положення, які раніше містилися в різних законах та підзаконних актах.

Новим Митним кодексом запроваджується низка прогресивних інструментів щодо здійснення митного оформлення, зокрема:

- право декларанта на здійсненн я митного оформлення товарів у будь-якому митному органі. Зазначене правило не розповсюджується лише на митний режим транзиту, товари, що переміщуються трубопроводами та лініями електропередачі, а також на товари, що переміщуються через митний кордон України громадянами;

- проведення митного оформлення протягом 4-х годин з моменту подання митної декларації та документів. Відмітимо, що наразі митні органи вже застосовують 4-годинний ліміт щодо митного оформлення, однак відтепер така норма закріплена на законодавчому рівні;

- використання однієї декларації (попередня декларація) для здійснення різних митних формальностей, наприклад, контролю за доставкою в митний орган призначення, розміщення на склад тимчасового зберігання або початку митного оформлення для вільного обігу;

- звільнення декларанта від відповідальності за ненавмисні помилки у митній декларації, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшенн я їх розміру, або до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Зокрема, велику увагу в цьому документі приділено використанню сучасних електронних систем і технологій, що дозволяють скоротити час проходження товарів через митницю, мінімізувати суб'єктивний вплив на прийняття рішень та зменшити кількість бюрократичних процедур